

Delavec izhaja vsak petek z datumom naslednjega dne. — Naročnina za celo leto K 520, za pol leta K 260, za četrt leta K 130. Posamezna številka 11 vin. Naročnina za Nemčijo za celo leto 5 merk, za Ameriko 2 dolarja. Pošiljatve na uredništvo in upravništvo Ljubljana, Selenburgova ulica št. 6., I. nadstropje.

DELAVEC

Rokopisi se ne vračajo. — Inserati z enostolpnimi petimi vrsticami se zaračunavajo, in sicer: pri enkratni objavi po 18 vin., pri trikratni po 16 vin., pri šestkratni po 14 vin., pri celoletnih objavah po 12 vin. za vsakokrat. — Za razne izjave itd. stane peti vrstica 24 vin. — Reklam. so poštne proste. — Ne frankirana pisma se ne sprejemajo.

Bližje miru.

Z neverojetno naglico se bližamo koncu svetovne vojne. O tem dejstvu pač ni nobenega dvoma več. Na mirovno ponudbo grofa Buriana sicer Wilson ni odgovoril še, odgovoril je pa Nemčiji na prvo noto. Dne 12. t. m. je tudi Nemčija odgovorila in sicer tako-le:

Odgovarjajoč na vprašanja predsednika Zedinjenih držav ameriških izjavlja nemška vlada:

Nemška vlada je sprejela stavke, ki jih je postavil predsednik Wilson v svojem nagovoru z dne 8. januarja in v svojih poznejših nagovorih kot podlago trajnega pravnega miru. Namen razgovorov, ki naj se uvedejo, bi bil torej samo ta, sporazumeti se glede praktičnih podrobnosti njih uporabe. Nemška vlada domneva, da se postavljajo tudi vlade z Zedinjenimi državami zvezanih držav na stališče izjav predsednika Wilsona.

Nemška vlada se izjavlja v sporazumu z avstro-ogrsko vlado pripravljeno ugoditi, predno se doseže premirje, zahtevam predsednika Wilsona glede izpraznitve. Vlada daje predsedniku na prosto izposlovati sestanek mešane komisije, ki bi imela nalogo skleniti za izpraznitve potrebne dogovore.

Sedanja nemška vlada, ki nosi odgovornost za mirovni korak, je sestavljena potom pogajanj in v sporazumu z veliko večino državnega zbora. Pri vsakem svojem dejanju oprt na te večine, govori državni kancler v imenu nemške vlade in nemškega naroda.

Berlin, 12. oktobra 1918.

Dr. Solf.

Odgovor Nemčije je torej še precej iskren; vse znake ima, da je zmagala želja po miru. Nemčija izraža v svoji noti željo po mešani komisiji, ki naj se dogovarja glede izpraznitve zasedenih ozemelj, dalje pravi odgovor tudi, da se treba v predpogovornih pogovorih o podrobnostih in praktični izvedbi Wilsonovih načel. Wilson je sicer zahteval v prvem odgovoru, da se prične šele tedaj pogajati, če so izpolnjeni predpogoji v Nemčiji in pri zaveznikih. Komisiji se torej najbrže ne bo upiral, zahtevati pa utegne slej ko prej ostale predpogoje. Nas se tičejo ti predpogoji tudi v precej veliki meri. Izpremeniti se mora v monarhiji vladni in ustavni sistem. V Avstriji so že na delu, da se uredi te razmere bolj moderno in času primerno. Ni pa tako na Ogrskem. Tam hoče vladati feudalizem še dalje, še dalje se brani dati volilno pravico ljudstvu in svobodo narodom. Nikakor Ogram ne more biti prav vseč, da je Burian pritrtil Wilsonovim načelom in tudi to jim ne bo vseč, da Bosna in Dalmacija ne marata priti pod ogrsko oblast, kakor je to nameravala ogrska vlada, zlasti pa Tiszova stranka.

Vsi ti dogodki, vsi pojavi proti miru in proti faktorjem, ki delajo proti miru pa morajo danes utihniti. Preveč je že vojne, preveč je že vojna pokončala dobrot in ljudi, preveč bede so morali pretrpeti delavski in vsi drugi siromašni sloji, da bi danes ljudstvo še poslušalo in pritrje-

valo vojnim hujšakem. Bremena, ki jih je vojna naložila človeštvu in ki jih bodo morali nositi v prvi vrsti vsaj deloma vsi v vojno zapleteni narodi, ne kapitalizem, so tako veliki, da jih bo imelo človeštvo dovelj za več desetletij. Prokleta se moti vsak, ki misli, da se teh bremen otresejo nekrivci brez svetovnozgodovinskih preobratov, ki pa ob izmučenosti človeštva niti misliti ni nanje. Kar to revidirajo lahko, toda zla ne bodo spravili s sveta. Enako, kakor pri nas, se širi mirovno stremljenje med delavstvom tudi po ententinih državah. Na Angleškem se celo meščansko časopisje jako odločno zavzema za mir.

Z neutешljivim hrepenenjem pričakujemo Wilsonov odgovor na zadnje nemško noto v prepričanju, da bo bodoči odgovor Wilsonov precizen, obsežen, podroben in temeljit tako, da bo končno mogoče pričeti pogajanja.

Najbrže odgovori Wilson v prav kratkem času.

Wilsonov odgovor Nemčiji.

Državni tajnik Lansing je 14. oktobra popoldne priobčil švicarskemu poslaniku kot zastopniku nemških interesov v Zedinjenih državah ameriških naslednjo noto:

Gospod! Odgovarjajoč na sporočilo nemške vlade z dne 12. oktobra, ki ste mi ga danes izročili, mi je čast, Vas prositi, da izročite sledeči odgovor: Neomejeno sprejetje pogojev, ki jih je postavil predsednik Zedinjenih držav v svojem sporočilu kongresu dne 8. januarja 1918 in pa v svojih poznejših sporočilih, s strani sedanje nemške vlade in velike večine nemškega državnega zbora, opravičujejo predsednika, da poda odkrito in direktno izjavo, kaj namerava glede sporočil nemške vlade z dne 5. in 12. oktobra 1918: »Treba jasnosti o tem, da so izvedba opustitve dežel in pogoji premirja zadeva, ki jo treba prepustiti sodbi in posvetu vojaških svetovalcev vlade v Zedinjenih državah in pri vladah zaveznikov. Predsednik se smatra dolžnim izjaviti, da vlada Zedinjenih držav ne more sprejeti nikake izjave, s katero ni poskrbljeno popolnoma zadovoljivo za varnost in garancije sedanji vojaški premoči armad Zedinjenih držav in alirancev na fronti. On zaupa, da sme smatrati za sigurno, da bo to tudi sodba aliranih vlad. Predsednik smatra tudi za svojo dolžnost, da pripomni, da si ni niti vlada niti on v svesti, da bodo vlade, s katerimi se Zedinjene države kot zavezniki bojujejo, privolile v razmotranje premirja, dokler nemške bojne sile nadaljujejo svoje nezakonite in nečloveške praktike.

Istočasno ko nemška vlada prihaja k Zedinjenim državam z mirovnim predlogom, pa se bavijo podmorski čolni s potopitvijo tudi potniških parnikov in ne samo parnikov, ampak celo čolnov, s katerimi se skušajo rešiti potniki in posadke. Nemške armade uničujejo pri svojem prisiljenem umikanju iz Francije in Flan-

drije vse in se obnašajo tako, da je njih postopanje kršenje pravil in navad civiliziranega vojskovanja. Mesta in vasi, ki so razdejane, so vsega oropane, pogosto celo prebivalstva. Ni pričakovati, da bi proti Nemčiji združeni narodi privolili v premirje, dokler se še vrše nečloveška dejanja, plenitev in pustošenje, kar zares po pravici opazujejo s grozo in ogorčenjem.

Da pa ne bi mogel nastati kak ne-sporazum, je potrebno, da predsednik zelo slovesno opozori nemško vlado na stilizacijo in jasen pomen enega mirovnih pogojev, ki jih je nemška vlada zdaj usvojila. On je zapopaden v sporočilu predsednika, ki ga je izrekel 4. julija 1918 v Mont-Vernonu. Slove pa: »Uničenje vsake nebrzdane sile, ki lahko sama za se, tajno in po svoji volji moti svetovni mir, ali pa, če se sedaj ne da uničiti, vsaj zmanjšanje njene dejanske moči in sile, ki obvlada doslej nemški narod je taka, kakor je tu opisana — je eden onih pogojev, ki jih je imel predsednik Wilson v svojem odgovoru v mislih. Nemška vlada ima moč, da to izpremeni.«

Gori omenjene besede predsednikove so seveda pogoj, ki mora biti izpolnjen pred mirom, če naj pride mir vsled nastopa nemškega naroda samega.

Predsednik se smatra dolžnim izjaviti, da zavisni sklep mira po njegovem mnenju od odločnosti in od mere garancij, ki jih lahko dajo glede tega temeljnega vprašanja. Neobhodno je, da vedo proti Nemčiji združene vlade nedvoumno, s kom razpravljajo.

Poseben odgovor odpošlje predsednik c. in kr. vladi avstroogrski.

Sprejmite, gospod, ponoven izraz mojega visokega spoštovanja.

Robert Lansing.

Izpred graške pritožbene komisije.

Rudarji in delavci Trboveljske premogokopne družbe pred pritožbeno komisijo.

Kakor vsi drugi delavci zlasti vojne industrije, gre tudi rudarjem ob sedanjih vedno neznosnejših razmerah vsak dan slabeje, in če ne bi imeli že res krepkih in trdnih organizacij, bi bili na slepo izkoriščeni izkoriščanju podjetnikov. Izkušnja nas uči tudi v sedanjem času, kako silno je potrebno, da je delavstvo zavedno in trdno strnjeno v falango nepremagljive delavske fronte.

Že dne 17. avgusta t. l. so predložili rudarji in delavci trboveljski premogokopni družbi spomenico, v kateri se je zahtevalo:

1. Pričenši z 10. avgustom t. l. se ima plača zvišati na obstoječe plače za 50 %.

2. Družinska doklada se ima zvišati za ženo ali oskrbnico od 25 vin. na 1 krono, za zakonske in nezakonske otroke, če oče dokaže, da skrbi za otroka ali če plačuje alimente zanj ter če delane-zmožni starši ali mladoletne sestre in bratje žive z delavcem ali delavko v skupnem družinskem razmerju, za vsakega 1 krono za storjeni delavnik (šilt).

3. Nabavni znesek se ima plačati delavcem in delavkam, kakor ga imajo rudarji in delavci pri eraričnih rudnikih in plavžih.

4. Za vse v rudniku vposljene delavce in delavke se ima vpeljati osemurni delavni čas všteti uvoz in izvoz. Za jamske delavce, ako je visoka vročina, voda ali plini šesturni delavni čas. Pri šesturnem delavnem času se ima pogoj ali gosposka dnina za 20 % zvišati.

5. Življenjske potrebščine se ima na vse delavce enakomerno razdeliti. Če je delavec bolan, ali če izostane opravičeno od dela, se njemu in družini živež ne sme prikrajšati.

6. Za čezurno delo in naddelo se ima vsaka ura za 50 % več plačati.

Upravni svet trboveljske družbe je zahteve delavcev z dopisom z dne 29. avgusta kratkoma odklonil in rekel, naj se delavci obrnejo s svojo zahtevo na ministrstvo za javna dela in na pritožno komisijo.

Na podlagi odklonitve zahtev so zastopniki rudarske organizacije dne 9. septembra t. l. intervenirali v ministrstvu za javna dela. Minister Homman se je jako rezervirano zadržal in odgovarjal zelo nezadovoljivo ter je končno priporočal, naj se delavci pritožijo na pritožno komisijo. Ker je šel up delavcev po vodi, so bili končno primorani nastopiti križevo pot k pritožni komisiji.

Dne 5. oktobra se je vršila pod predstvom polkovnika Laleška obravnava o pritožbi **rudarjev in rudniških delavcev iz Trbovelj, Zagorja, Ojstrega in Hrastnika** pred pritožno komisijo v Gradcu. Na podlagi vtisa polnega zagovora sodruga Sitterja in na podlagi mnogih dokazov o slabih službah, revščini in bedi delavcev je kljub temu, da je zastopnik rudnika glavni ravnatelj g. Bellak nudil, da prostovoljno zviša plače za kopače za 30 % in za druge delavce za 25 %, druge točke pa je odklonil.

Komisija pa je razsodila sledeče:

1. Pričenši s 6. oktobrom t. l. se ima zvišati plača za kopače na obstoječe plače za 50 % in za druge delavce in delavke za 40 % sedaj obstoječih plač.

2. Družinska doklada se zviša za zakonske in nezakonske otroke, če dokaže oče, da plača za otroka alimente ali skrbi zanj od 25 vin. na 50 vin. za delavnik (šilt). Ako živi žena z možem nezakonito ali če žive delanezmožni stariši (oče ali mati) z delavcem ali delavko v skupnem družinskem razmerju, dobijo starši toliko kakor otroci oziroma žena (to je 50 vin. na delavnik).

3. Ako je delavni čas, kakor to določa rudarski policijski red, omejen na 6 ur, se ima v pogoj kakor v gosposki dnu 20 % več plačati.

5. Življenjske potrebščine se ima delavcem enakomerno razdeliti. Če je delavec bolan ali če je upravičeno izostal iz dela, se njemu in družini življenjske potrebščine ne smejo krajšati ali ustaviti.

6. Za čezurno delo ali naddelo se ima plačati za vsako uro 50 % več.

Komisija je točko 4 glede nabavnega zneska in prvi odstavek točke 5. glede uvedbe osemurnega delovnega časa zavrnila. V razsodbi je rečeno, da bo mogoče država sama prispevala k nabavnemu znesku. Pri razpravi so delavski zastopniki trdno stali na stališču zahtev in so ponudbo zastopnika družbe odklonili ter zahtevali razsodbo. **Ta razsodba oziroma pridobitev ne velja samo za delavce in rudarje v Trbovljah, Zagorju, Hrastniku in Ojstrem, temveč tudi za delavce in rudarje v Kočevju in Labinju.**

Iz vsega tega znajo rudarji in delavci razvideti, kaj jim je organizacija vredna in kake uspehe jim je že prinesla. Ni zadosti, da uživajo delavci le sad dela organizacije, temveč je dolžnost vsakega delavca, da se združi s tovariši in organizira.

Buren shod v Idriji.

V nedeljo se je vršil v Idriji javen rudarski shod v pivarni pri »Črnem orlu«, Dvorana je bila natlačena do zadnjega kotička. K prvi točki dnevnega reda je poročal sodr. Straus, ki je v daljšem govoru razvijal načrt našega dela za bodočnost. Mir se bliža. Razmere se spreminjajo in delavstvo mora biti pripravljeno za te nove razmere. Pričakovati smemo boljše čase, toda z organizacijami se moramo korenito pripraviti na bodočnost. Poleg organizacije pa je treba tudi skrbeti za naobrazbo. Nato je govoril rudar Peter Rupnik (S. L. S.), ki je tudi naglašal solidarnost delavstva, a ne ugaja mu, da bi se delavstvo združilo samo v socialistične organizacije. Tudi k drugi točki dnevnega reda je govoril najprej sodrug Straus. Omenjal je aprovizacijo s krompirjem še prav posebno in pa malomarne prometne zveze z Idrijo, v prvi vrsti Idrije z Logatcem. Predlagane so bile tudi primerne resolucije. Na to so govorili sodr. Bajt, Bajc, Jazbar, Treven, Botagel, Vidmar, Rupnik in drugi glede na obljube, ki še niso izpolnjene, da so bile dane pri zadnji stavki. Delavstvo zahteva, da se zahtevam ugotovi do 1. novembra.

Shod je sprejel naslednje resolucije:

I.

Na podlagi preudarka, ki ga je sestavil okr. nadzornik za preživljanje pri c. kr. okrajnem glavarstvu v Logatcu ima dobiti prebivalstvo mesta Idrije in pripadajoča okolica za sezono 1918/19, 700.000 kilogramov, to je 70 vagonov krompirja, ki bi ga moral oddati logaški okraj. Kakor pa so osebne poizvedbe dognale, je letošnja letina za krompir v logaškem okraju tako slaba, da se bo nabralo namesto 70 vagonov komaj 20 do 30 vagonov krompirja.

Zato zahteva prebivalstvo mesta Idrije in pripadajoče okolice zbrano na javnem shodu, dne 13. oktobra 1918 v pivarni pri »Črnem orlu« v Idriji, da mero-dajne oblasti brez odloga ukrenejo, da se odkaže mestu Idriji v logaškem okraju manjkajoče množine krompirja v kakem drugem bližnjem okraju, tako da bo vseh 700.000 kg krompirja najpozneje do 1. novembra 1918 v Idriji.

II.

Delavstvo c. kr. eraričnega rudnika v Idriji zbrano na javnem shodu, dne 13. oktobra 1918, v pivarni pri »Črnem orlu« v Idriji najodločneje protestira proti prepovedi prevažanja oseb z rudniškimi avtomobili na cesti Idrija-Logatec in zahteva obenem, da se ta ukrep brez odloga razveljavi.

To zahtevo utemeljuje shod s temi razlogi:

Idrija šteje 6 do 7000 prebivalcev, izmed katerih pripada večina neposredno eraričnemu rudniku, nima nobene redne zveze za prevažanje osebja med Idrijo in Logatcem.

Mestna občina, ki je prevzela prevažanje pošte iz Idrije v Logatec in obratno, se za redno zvezo ne briga. Avtomobila, ki jih ima občina v to svrhu sta v večnem popravilu in če slučajno eden odhaja iz Idrije v Logatec ob pol 4. popoldne, prihaja nazaj v Idrijo šele drugi dan dopoldne. Največkrat v Logatcu ne čaka niti jutranjega brzovlaka, ki prihaja iz Ljubljane, ker čaka na avtomobil navadno že zvečer po 50 do 100 oseb, vzame pa jih s seboj samo po 10 do 12; vsi drugi morajo hoditi 6 do 7 ur peš v Idrijo. Takrat ko počiva poštni avtomobil pokvarjen doma ali na cesti in morajo voziti pošto konji, pa zaradi obilne pošte in slabe ceste ne sprejmejo na voz oseb.

Iz tega je razvidno, kako zanemarjena je Idrija v prometnem oziru. Zato je dolžnost države, katere last so rudniški avtomobili, da potovalcem v tem oziru pomaga ter odredi redno prevažanje oseb

med Idrijo in Logatcem na podlagi strogega voznega reda.

Zborujoči se nadejajo, da se zgorajšnji zahtevi brez daljnega ugodi, ker bi sicer bilo delavstvo primorano s 1. novembrom t. l. nastopiti s stavko.

III.

Delavstvo zbrano na javnem shodu dne 13. oktobra 1918 v pivarni pri »Črnem orlu« v Idriji zahteva, da zastavi c. kr. rud. ravnateljstvo vso pažnjo na to, da se dovažanje rekviriranega krompirja za vse aprovizacije v Idriji neprekinjeno nadaljuje.

Shod pripoznava, da so letos za dobavo krompirja določeni funkcionarji storili v polni meri svojo dolžnost. Zato z zaupanjem pričakuje, da bo tudi rud. ravnateljstvo pričetno dovažanje v polnem obsegu dovršilo.

Ogrski socialni demokrati Internacionali.

Ogrska socialna demokracija pošilja socialno demokratičnim strankam vseh dežel naslednji apel:

V vseh drugih državah centralnih sil morejo priti zastopniki naroda do besede. V zapadnih državah naših nasprotnikov imajo voditelji delavcev prav tako priliko, da izražajo v ljudskih zastopstvih svoja naziranja. Izmed vseh vojujočih se dežel je Ogrska edina država, katere parlament je le izraz majhne minoritete vladajočih razredov, in v katerem se ne more razodevati niti volja delavskih razredov niti nemadžarskih narodov.

V teh zgodovinskih urah, ko se preobrazuje ves svet, ko se demokratizira Nemčija, ko se udejavljata v Avstriji samoodločba in enakopravnost, je Ogrska še vedno latifundij pečice oligarhov, ki so mnogo bolj reakcionarji kot pruski junckerji. Niti najmanjšega izgleda ni zaznati, da bi se jelo tu ozirati na zahteve in želje delavskih razredov in nemadžarskih narodov.

Sedaj, ko se približuje tako željno pričakovani mir, je prisiljeno ogrsko socialno demokratično delavstvo, spričo težkega, nevzdržnega pritiska razmer, zaklicati vsemu svetu in se obrniti na socialno demokratične stranke vseh dežel z obtožbo, da na Ogrskem še niso uresničene niti najmanjše zahteve demokracije. Še vedno je pri nas ista vlada in isti parlament, ki je bil voljen pred devetimi leti od niti ne celih pet odstotkov prebivalstva. Kljub vsem obljubam je postala v četrtem vojnem letu zakon znana volilna reforma, ki je le karikatura splošne, enake in tajne volilne pravice. Nova reforma omogoča vladanje ogrskih junckerjev še vbodoče in pušča delavstvo v stanju sužnosti in brezpravnosti.

Prisiljeni smo, tožiti socialno demokratičnim strankam vsega sveta, da ječe narodi na Ogrskem v nevzdržnem suženjstvu in brezpravnosti, ter zahtevamo njihovo pomoč, da se uveljavijo tudi pri nas metode demokracije in da bodo tudi naši zaslepljeni junckerji priznali nov svetovni red, ki omogoča narodom in delavskim razredom narodno oziroma socialno svobodo, na podlagi samoodločbe.

Misel, da bi stali po toliko žrtvah edino le delavski razredi in ogrski narod v starem suženjstvu, je neznosna. Ker se obračamo na naše bratske stranke, to ne pomenja, da hoče ogrsko socialno demokratično delavstvo stati dogodkom brezdelno ob strani. Nasprotno, ogrski proletariat bo napel vse moči, da postane tudi Ogrska nekoč demokratična država. Neobzirno in odločno hočemo nadaljevati svoj boj za socialno osvobojenje delavskih razredov in za samoodločbo narodov. To so naši cilji, in da se uresničijo, kličemo na pomoč socialno demokratične stranke drugih dežel.

Zastopniki zatiranega naroda se obračajo do socialnih demokratov drugih dežel: Pomagajte vsem zatiranim narodom! Napnite vse svoje moči, da se ustvari zveza enakopravnih narodov, sedite k skupnim posvetovanjem, da bodo mogli vplivati proletarci vseh dežel v tej zgodovinski uri z združenimi močmi potom mednarodnega razrednega boja na usodo bodočnosti.

Poziv, ki ga pošiljajo ogrski sodrugi vsemu svetu s tako občutka polnimi besedami, gotovo ne izgreši svojega namena.

K položaju.

Nemčija in Wilson sta menjala note. Wilson trdovratno vztraja na svojih zahtevah, kar presenetilo dunajske, še bolj pa politične kroge v Nemčiji. V Nemčiji trdijo listi, da so Wilsonovi pogoji nesprejemljivi in hočejo poslati Wilsonu še posebno noto, da Wilson pove svoje načrte glede na izpraznitev zasedenega ozemlja. In ti Wilsonovi načrti naj potem odločajo, ali se Nemčija prične pogajati ali ne. Pogoji so res trdi za imperialistično Nemčijo. V Wilsonovem odgovoru se čita tudi, da zahteva odstop nemškega cesarja, kar je najbrže v prvi vrsti zahteva Anglije. Nemški cesar utegne tej zahtevi ugoditi, in sicer bi odstopil Viljem, prestolonaslednik Viljem bi se odpovedal prestolu in bi nastopil princ Eitel Friderik. To so seveda kombinacije, ker je še nemogoče presojati nadaljni razvoj v Nemčiji sami in pa tudi zunanje-politični in vojni položaj.

Nemški državni svet se demokrati- zira dalje. Dne 15. t. m. je namreč pritrčil spremembi ustavne določbe, s katero se akceptira načelo, da o vojni in miru odločata državni svet in državni zbor.

Glede Wilsonovega odgovora se bodo vršila posvetoovanja tudi z vojaškim vodstvom, ki pa najbrže za sedaj ne bodo še odločilna, dasi zahtevajo vsenemci vojaško diktaturo. V Nemčiji imajo očitno še precej hud boj med prijatelji vojne in miru, čeprav je vprašanje za vsakega normalno mislečega človeka že dozorelo.

Z razmerami v Nemčiji je tesno spojena tudi podostavska monarhija. Avstro-Ogrski Wilson še ni odgovoril, pa ji odgovori te dni. Wilson smatra monarhijo kot zaveznico Nemčije na eni strani, na drugi strani pa najbrže ne zaupa, da bi se vlada, ki sedaj krmari monarhijo mogla otrestiti kakorkoli tujega vpliva. Pogajanja z Avstro-Ogrsko bi bila mogoča le, če bi se narodi monarhije strnili v skupno zastopstvo in prevzeli jamstvo za bodoči mir in druge postulate Wilsonove.

Dne 15. t. m. je zopet govoril avstro-ogrski zunanji minister grof Burian, ki pa ni povedal mnogo novega. Poklonil se je Wilsonovim točkam, trdil, da se monarhija reorganizira, dasi živ krst ne ve nič o tem, ter, da dobe državni zbori nekakšne narodne svete, ki pa bodo izključeni od direktnega občevarja menda ne le v notranjepolitičnih nego tudi v zunanjepolitičnih stvareh. Tudi ta Burianov govor v seji odseka za zunanjepolitične zadeve ogrskih delegacij je že zastaral. Imponiral bi bil z njim, če bi ga bil govoril pred dvema leti. Nejasnost v poljskem, rumunskem, notranjepolitičnem problemu in nejasnost v mirovnem vprašanju, to so svetle strani Burianovega govora. Zakaj ne govori Burian narodom? Ali morajo ti ministri govoriti le časnikarjem? Ali se ne morejo izreči za ali proti Wilsonovim predlogom? V samih ugankah govor kakor Miklavž otrokom. To je nesreča, bolezen, španska bolezen naših diplomatov. Toda vedo naj diplomati, da je postala španska bolezen epidemna, če se ne pazijo nevarna predhodnica neke pljučne kuge in pogosto nositeljica smrti — za diplomate politične karljere in smrti.

Tako plešemo že nekaj tednov med mirom in vojno kakor muhe v močniku. Kamorkoli pridemo, povsod čujemo eno vprašanje, ali bo mir ali ne. Ne vemo sicer odgovora; čutimo pa, da ga nekateri še nič prav ne marajo, a odgovarjamo vseeno: bo, če ga ne bodo marali, bo pa sam prišel.

Domači pregled.

Naznanilo cesarjevega manifesta. Z Dunaja poročajo 16. oktobra. Načelniki strank poslanske zbornice so bili danes povabljeni na konferenco k ministrskemu predsedniku baronu Hussareku na posvetovanje o proklamaciji, s katero naj bi vsa javnost izvedela, da so odrejene priprave za ustanovitev narodnih držav in narodnih vlad v Avstriji in da je ta ustanovitev že sklenjena. Baron Hussarek je načelnikom strank sporočil, da bo proklamacija izšla že jutri. Pri sprejemu je baron Hussarek med drugim sporočil, da bo proklamacija vsebovala poziv, da naj se sestanejo narodni zbori avstrijskih narodov. Ti narodni zbori imajo nalogo izvršiti volite narodnih vlad. Proklamacija pomeni torej preustroj Avstrije v zvezo narodnih držav. V parlamentarnih krogih zatrjujejo, da se naj ustanove na avstrijskih tleh: 1. nemško-avstrijska država, 2. češka država, 3. ilirska država in 4. rusinska država. Na ustanovitev poljske države se ne misli. Cesarjeva proklamacija bo pozvala narode Avstrije, da naj se v svojem naselbinskem ozemlju konstituirajo kot države. Kakor je izvedel »Abend«, bo meja rusinske države San. Mejo med Ilirijo in nemško Avstrijo naj bi tvorila Drava. Češka država naj bi ne obsegala nemških delov Češke. Trst naj bi po želji svojega prebivalstva dobil izjemno stališče.

Žepni koledarji za leto 1919. Kakor vsako leto, izidejo tudi letos žepni koledarji za rudarje, železničarje in splošna izdaja. Naklada koledarja je sicer velika, vendar je pa nujno, da vsi sodrugi, in organizacije naroče koledar o pravem času, če ga doslej še niso naročili. Vsebinsko bogata. Cena posameznim izvodom 2 K 50 vin., organizacije dobe običajni popust. Ceno smo morali dvigniti, ker so tiskarniški in knjigoveški stroški ogromno poskočili. Vsi koledarji izidejo okoli 1. novembra, deloma že prej. — Naročila se pošiljajo na založbo delavskih koledarjev, Ljubljana, Šelenburgova ulica 6, II. nadstr. (sodr. Viktor Zore) ali pa tudi na upravo »Napreja« ali »Delavca« v Ljubljani.

Vsem sodrugom naznanjamo, da ne more sodrug Anton Kristan radi obolenja odgovoriti na v zadnjem času došla pisma. Leži v deželni bolnici v oddelku g. primarija dr. Jenka. Odgovori dospo takoj, ko ozdravi.

Omejitev prometa na južni železnici. Na progi Dunaj-Trst izostaneta do preklica brzovlaka št. 1. in 2. ter dnevna osebna vlaka št. 35/b in 32.

Živil niti do januarja! List »Neues Wiener Journal« je priobčil od strokovnjaških krogov poročilo, da ne zadostuje letošnja letina do prvega meseca prihodnjega leta. Brez tuje pomoči ne more zdržati Avstrija niti s kruhom, niti z moko. A ker je pa letina na Ogrskem zadovoljiva, moramo računati z ogrsko pomočjo. Iz Nemčije ali iz zasedenih ruskih oziroma rumunskih krajev ne moremo pričakovati ničesar, ker porabi armada sama vso letino in ker ne vemo, doklej ostanemo v onih deželah.

Enajst milijonov dobička je napravila letos državna uprava pri prodaji sahariana. To je trikrat toliko kakor lansko leto. Kakor se vidi, tudi država ne zaostaja za vojnimi dobičkarji.

V Ljubljani bivajoče žene zakonske ter nezakonske otroke v vojni padlih, u-

mrlih in uradno pogrešanih vpoklicancev, oziroma njihove zastopnike, ki se še niso zglasili v svrhu oblastveno zaukazanega uradnega štetja vojnih preostalih, opozarjamo, naj se nemudoma zglase na mestnem magistratu, glavne stopnice, levo vrata št. 2. na hodniku. Opustitev zglasitve je kaznjiva.

Štajersko tiskarsko društvo pomočnikov je slavilo minuli mesec sedemdesetletnico svojega obstanka. Kljub sedanjim neugodnim razmeram je društvo priredilo večjo slavnost, ki so se je udeležila tudi druga tovariška društva in zastopniki organizacij, tako Pochop (načelnik) in Dwořaček (tajnik) zveze tiskarske organizacije, načelnik tiskarskega gremija Pichler, graški podžupan sodr. Ausobsky kot zastopnik deželnega zastopstva stranke, občinski svetnik sodr. Machold kot zastopnik strokovne komisije ter še mnogi drugi domači in tuji gosti. Zvečer so priredili zabaven večer, ki je bil jako dobro obiskan, ter jako zabaven in poučen. Tiskarska organizacija je stara in trdna. Zato pa ima beležiti tudi najlepše uspehe. Geslo tiskarske organizacije je: »Iz lastne moči! Z bojem do zmage!«

Le en glavnik? Tobačna delavka piše nemškemu glasilu tobačnih delavcev: K prav posebno nujnim potrebščinam spada tudi glavnik. Če je v kaki družini več deklic, ima ta prav izdaten izdatek samo za glavnike. Leseni glavnik, ki vzdrži največ osem do 14 dni, velja že 6 kron, navadni roženi glavnik velja 12 do 18 kron. Vem sicer dobro, da nič ne pomaga, če to ugotovim, nasprotno, cene bodo še dalje naraščale. Pišem to iz drugega vzroka: Zakaj se ne brigajo žene, ki se povsod silijo v ospredje za take stvari? Seveda treba se je le spomniti na neuspehe na vseh drugih poljih, da razumemo, zakaj danes raje molče. Bilo bi potrebno, da bi se navedlo kot vzrok za svišanje draginskih doklad. Nega in ohranitev uši vendar ni pridobitev velike dobe, da bi jo moral ohraniti. — Kako malenkostna stvar, pa je vendar tako važna v ženskem gospodarstvu. In koliko je še drugih neobhodno potrebnih stvari, ki jih pri zahtevanju po izboljšanju plač ne upoštevamo.

Madžarska že samostojna država. Poslanec György je vprašal Wekerla po njegovem včerajšnjem govoru, ali je zadeva samostojne Ogrske že pojasnjena. Wekerle je odgovoril: Ogrska se more vsak hip tako gospodarsko, kakor politično, kakor tudi vojaško urediti kot samostojna država. Tako želi tudi vladar, ki je že popreje v to dovolil.

Španska bolezen. Zdravniki pravijo, da španska bolezen ni opasna, ako se bolnik takoj od začetka strogo pazi. Predvsem mora bolnik pri najmanjši slabosti takoj v posteljo in uživati vsaki dve uri

Društveni funkcionarji in člani, pozor!

Da vsa nerazporazumjenja odstranimo, sporočamo da je v soboto 42. tedenski prispevek t. l. zapadel.

Vsi člani, ki majo prispevek plačan samo do 32. tedna, se opozarjajo da ta teden zapadli prispevek vplačajo, ker drugače izgube članstvo.

Podpora se upravičenim članom le tedaj izplača, če je vsaj 32. prispevek t. l. že poravnal. Od izplačljive podpore pa se vsi zaostali prispevki odtegnejo.

vroč bezgov, lipov ali ruski čaj. Najvažnejši so pa križni ovitki. V prestani vodi namočena in nato dobro ovita brisača naj se enkrat preganjena položi od desne rame do leve pazduhe, druga pa v nasprotni smeri, čez pa ogreje suha brisača. To ostane tako tri do štiri ure. Tako se posreči pripraviti človeka do potenja, kar uniči pričeno bolezen se bronhijalna ognjišča. Ob pričetku bolezn se lahko celo pri temperaturi 40 ali 41 stopinj že prihodnji ali tretji dan spravi iz človeka vročnica. Nevarnost influence tiči ravno v tem, da se v najmanjših zračnih cevah (bronhialijah) tvorijo malenkostna gnojna ognjišča ki se pri ljudeh, ki ne gredo v posteljo hitro na vse strani širijo in povzročijo sliko najhujšega pljučnega vnetja. Sredstva za potenje v začetnem štadiju hitro vse-sajo mala ognjišča in preprečijo razširjenje bolezn. Pogosto je ta influenza spjena tudi s hudim krvavenjem iz nosa. Tudi tukaj sredstva za potenje in notranje dajanje želatine večkrat čez malo ur ustavijo krvavenje. Sedaj poročajo budimpeštanski listi, da se je tamošnjemu bakteriologu dr. Vladimiru Schulzu posrečilo iznajti serum proti tej bolezni. Vcepil je ta serum 14 vojakom, ki so že po 24. urah izgubili vročnico in vsako sled o bolezn. — Za prav priprosto pa dobro zdravilo proti španski influenci priporoča dr. Häusle v Feldkirchu peso (beta rubra vulgaris). Bolniku naj se da v teku šest do osem ur velik krožnik pese v solati. Pravi, da je videl mnogo bolnikov, ki so imeli zvečer 40 stopinj vročine, ko so pa jedli peso, so bili drugega jutra popolnoma zdravi.

Proletarci vseh dežel, združite se!

Svetovni pregled.

Svetovna vojna. Na bojiščih ni važnejših dogodkov. Nemci se na zahodnem bojišču umikajo ter baje že delajo priprave za umik iz zasedenih ozemelj. Tudi na Balkanu se čete osrednjih držav umikajo na novo bojno črto. Kakor je razvidno iz neke interpelacije dra. Korošca, nameravajo prestaviti italijansko fronto nazaj na mejo. Turki so dne 14. t. kapitulirali. V Nemčiji je Wilsonov odgovor precej razburil javnost, upati pa je, da se tudi ta unese, ker pametni ljudje že uvidevajo, da je edina in najboljša pot ta k miru — pa če tudi po Wilsonovih načelih.

Cene važnih predmetov v inozemstvu. Ko prenehajo sovražnosti in se prične promet med našimi deželami in inozemstvom, ki je bil več kot štiri leta popolnoma prekinjen, pridejo v trgovini ista načela do veljave, kakor so bila pred vojno. Največja izprememba se pokaže v tem, da se cene izenačijo. Po vojski, ko se bo pričel promet z inozemstvom, se bodo določile cene tudi pri nas po inozemskih. Merodajne bodo predvsem cene v Angliji in Ameriki. Glasom poročil iz Anglije in Amerike so notirale cene važnih predmetov dne 8. oktobra t. l. sledeče: Cene za 100 kg:

sladkor v New-Yorku . . . K 55:—
pšenica v New-Yorku . . . » 35:—
koruza v Chicagu . . . » 19:—
kava v New-Yorku . . . » 85:—
bombaž v Liverpoolu . . . » 52:—
svinjska mast v Chicagu . . . » 115:—
baker v Londonu . . . » 290:—
svinec v Londonu . . . » 70:—

Te cene bi veljale samo v slučaju, ako bi bila avstrijska krona še toliko vredna, kakor pred vojno.

Nemčija se hoče dalje pogajati. Na zadnji Wilsonovo noto je nemška vlada baje odgovorila včeraj.

Socialne in kulturne reforme boljševikov V Petrogradu izhajajoča »Sjevernaja Komuna« javlja: Z dekretom se uva-ja v vseh trgovskih in industrijskih podjetjih, kakor tudi v vseh panogah zasebne službe osemurni, za pisarniško osobje pa šesturni delavnik. Vsa podjetja se razdele v tri skupine: 1. skupine s osemurnim delavnikom, 2. skupine s 15 urnim delavnikom z dvakratno menjavo osobja in 3. podjetja s 24 urnim delavnikom s trikratno menjavo osobja. Ob sobotah delajo delavci do 2. popoldne, pisarniška osobja pa do 4. ure. — Iz Moskve javlja: Presednik sveta za ljudsko izobrazbo Lunačarskij, je izvajal v nekem govoru, da se dovoli za šolske namene štiri milijarde rubljev. Uvede se obveznost šolskega obiska in se je že pričelo s popisovanjem vseh šoloobveznih otrok. Ustanovi se 10.000 šol prve stopnje in 1000 šol druge stopnje. Vse proste učne moči se prisilijo, da poučujejo. Neimoviti otroci bodo preskrbljeni z vsemi šolskimi potrebščinami. Vsakršno klerikalno sodelovanje v šoli je izključeno. — tako pravijo poročila. In vsa ta stvar našim in tudi drugim meščanskim krogom tako malo ugaja, da se ne morejo premagati, da ne bi boljševikov zmerjali z roparji, teroristi, zločinci itd.

Proporcionalno volitev v Švicarski Narodni svet (deželni zbor) so sklenili v Švici. Okolo 300.000 glasov je bilo za propore in okolo 150.000 proti.

Turčija je zaprosila za mir. Dne 14. t. m. je španski poslanik predložil v imenu Turčije mirovno ponudbo Zedinjenim državam. Seveda Turčija popolnoma kapitulira in čaka potem svojo usodo po milosti sporazuma.

Wilson za žensko volilno pravico. Predsednik Wilson je predlagal v govoru, ki ga je govoril v senatu, naj se razširi volilna pravica na ženske, ker je velike važnosti za srečno nadaljevanje vojske. Predsednik je opozarjal na dejstvo, da je prevzela vodstvo Anglija, ker je zagotovila ženskam enako volilno pravico.

Očenaš kapitalistov. Francoski socialist Pavel Lafargue je napisal zaagitacijo med delavstvom »Očenaš kapitalistov«, ki se glasi: »Oče naš, kapital, ki si na zemlji, vsegamogočni bog, ki menjavaš rekam tek in predirjaš skale, ki deliš posamezne svetovne dele in vežeš narode s skupnimi verigami, tvoritelj blaga in življenja, ki ukazuješ delavcem in kapitalistom, naj se zgodi tvoja volja in tvoje kraljestvo naj pride na zemljo! Daj nam danes mnogo kupovalcev, ki naj pokupijo naše dobro in slabo blago! Daj nam lačnih delavcev, ki bodo delali najslabša dela za najnižje mezde, ne da bi kaj zinili! Daj nam neumnežev, ki se bodo vsedli na limanice naše reklame! Daj, da bi nam poplačali svoj edolgovne naši dlužniki! Ne pripelji nas v ječe, ampak osvobodí nas od hudega ban-kerota in daj nam večne rente! Amen.

Naročajte in širite

„NAPREJ!“

izdajatelj Ivan Mlinar.

Odgovorni urednik Viktor Zore.

Tiska „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani.

SRBEČICA

GARJE

LIŠAJ

HRASTE

Najzaneslivejše sredstvo proti temu je

PARATOL domače mazilo.

Ne maže, je brez duha, torej tudi čez dan uporabno. Velik lonček K 5— dvojni lonček 9 K.

PARATOL-PRAŠEK Škattija 3— K. varuje občutljivo kožo

Qboje se dobi proti predplačilu ali povzetju pri

PARATOL DELAVNICE lekarnara Ulmer, Budapešta VII-13., Rózsa-utca 21.

Ivan Jax in sin.

Ljubljana Dunajska cesta 17

priporoča svojo bogato zalogo

šivalnih strojev

in stroje za pletenje

(Strickmaschinen)

za rodbino in obrt

Pisalni stroji Adler.

Vozna kolesa.

Ceniki se dobe za-
stonj in franko.

Okrajna bolniška blagajna

v Ljubljani

Pisarna: Turjaški trg št. 4, prvo nadstropje
Uradne ure so od 8. zjutraj do 2. popoldne
Ob nedeljah in praznikih je blagajna zaprta

Zdravnik blagajne	Ordinira		Stanovanje
	dopol.	popol.	
Dr. Roženina Peter splošno zdravljenje	$\frac{1}{2}11$ — $\frac{1}{2}1$		Turjaški trg št. 4 v okr. bol. blag.
Dr. Ivan Zajec splošno zdravljenje	$\frac{1}{2}10$ — $\frac{1}{2}11$		Turjaški trg št. 4. Franciška ul. 2.
Dr. Alojz Kraigher splošno zdravljenje		1—3	Poljanska cesta 18.

Člani, ki potrebujejo zdravniško pomoč, se morajo zglasiti v pisarni bolniške blagajne, da se jim izstavi nakaznico za zdravnika (bolniško zglasnico) brez te ordinirajo zdravniki le v nujnih slučajih. Troškov, ki nastanejo, kadar zboleli član sam pozove druge zdravnike, da ga lečijo, ne povrne bolniška blagajna. Od blagajniškega zdravnika izpolnjeni bolniški list se mora takoj oddati v blagajniški pisarni. Ob nedeljah in praznikih se ordinira le v nujnih slučajih. Za vstop v bolnico je treba nakaznice. Zdravila se dobe v vseh ljubljanskih lekarnah. Bolniščnina se izplačuje vsako soboto, če je ta dan praznik, pa dan prej od 8. zjutraj do 1. popoldne. S pritožbami se je obračati do načelnika okrajne bolniške blagajne.

Načelstvo.

Učiteljska tiskarna

LJUBLJANA, Franciška ulica št. 6.

registrovana zadruga z omejeno zavezo.

Tiskovine za šole, župan-
stva in urade. Najmoder-
nejše plakate in vabila za
shode in veselice.

Letne zaključke

Najmodernejša uredba za
tiskanje listov, knjig, bro-
šur, itd.

Stereotipija. Litografija.